

Se zice că un celebru sculptor din Renaștere avea obiceiul să spună ucenicilor săi : o statuie se cuvine așa fel construită încît — dacă i s'ar da drumul, de-a berbeleacul, de pe vârful unui munte — să ajungă teafără în vale.

Cu alte cuvinte : o statuie este un obiect de artă, menit să reziste în timp la cît mai multe accidente.

Indiferent dacă e făurită în marmoră, piatră sau bronz (materialul sticlă ori ghips este exclus în asemeni întreprinderi) statuia trebuie să păstreze, pe cît posibil, forma unui *bloc unitar*. Adică fără lăbărțări fragile.

Michel Angelo, cel mai desăvîrșit statuar din cîți s'au perindat pe fața planetei noastre, a înțeles adînc acest principiu și l'a aplicat pretutindeni, cu rigurozitate, în toată uriașa lui operă. Această strictă subordonare la necesitățile rezistenței materialului, nu l'au împiedecat deloc să impune creațiilor lui maximum de mișcare și de expresivitate.

Dar o statuie publică (vezi „nota” din numărul precedent) ori cîte calități plastice ar avea, nu și-a atins încă scopul pentru care a fost ridicată, dacă distonează sau se pierde în decorul în care este menită să figureze.

Se comit, pretutindeni, greșeli de neiertat : Ici o statuie de granit gris-albăstrui profilată pe albastrul cerului. Dincolo o statuie de marmoră sau de piatră albă, profilată pe o zidărie în aceiași culoare. În parcul cutare, bustul, de culoare verde, al unui personajiu oarecare, profilat pe verdele boschetului. Alături bustul unui poet, turnat în bronz cafeniu, profilat pe trunchiul cafeniu al unui tei, etc. etc. Toate acestea pot rămînea lucrări apreciable în atelierul sculptorului, dar așezate acolo unde au fost așezate sînt opere *pierdute*. Se topec în decorul înconjurător. În toate timpurile, (în care a dominat sentimentul pentru Frumos), marmora albă a fost hărăzită să figureze în parcuri verzi, iar bronzul să se detașeze pe fonduri luminoase.

Un violonist nu se poate produce pe malurile Niagarei și nici o fanfară într'o cabină de telefon. N. N. Tonitza.

„Eterna poveste.

Un ziarist francez, reflectînd opinia curentă a Cancelariilor, scria la 1878 în previziunea unei conflagrații generale :

„Europa dorește pacea cu atît mai mult cu cît știe că această pace nu odihnește pe baze solide, că o zdruncinătură violentă este de așteptat în curînd și că trebuiește un repauz absolut de cîțiva ani pentru pregătirea marelor evenimente pe care toți oamenii politici le presimt”.

Trista presimțire s'a realizat, însă abia la 1914. Facă Domnul ca și presimțirile ziariștilor de azi și a oamenilor politici din zilele noastre, rețative la evenimente funeste asemănătoare, să nu se realizeze decît tot peste trei zeci și șase de ani. Am mai avea răgaz până pe la 1973. T. E.

„Sponajul interzis”.

De aproape o sută de ani există la Iași o *Academie a Artelor Frumoase*, în care — printre alte multe — studenții sînt obligați să facă și studii de perspectivă arhitecturală. Sînt obligați, mai ales, să studieze frumusețea

monumentelor noastre clasice. În scopul acesta, studenții invadează, din când în când, piețele publice, ori se instalează în preajma vechilor noastre biserici și — harnici — își notează, pe blocurile lor de desen, tot ceia ce-i interesează și tot ceia ce-i încântă.

Spectacolul acesta îl întâlnești pretutindeni în lume, dar mai ales în marile centre de cultură și de artă. N'are nimic suspect ori indecent în el. Ba din potrivă: îți umple sufletul de o bucurie aleasă.

Aplecarea studioasă asupra realizărilor artistice ale strămoșilor noștri e dovada respectului pentru tradiție, iar respectul pentru tradiție e chezașia unității suflatești a unui neam.

Muzeele, ca și colecțiile noastre particulare, sînt pline de aceste pioase întoarceri spre trecut, exprimate în forme plastice.

Iașul, care-și transformă fizionomia, dela o zi la alta, sub năvala pripită a tîrnăcoapelor urbanistice, va fi foarte curînd confundat cu o cochetă mahala a New-Yorkului sau cu o suburbie, ireproșabilă ca igienă și confort, a Stockholmului. În cîte-va decenii majoritatea monumentelor istorice cari imprimau Iașului poesia lui specifică, vor trăi numai în amintirea cîtorva bătrîni și în albumele de studii ale pictorilor noștri.

Acum cîva timp am primit (în calitatea mea de rector al Academiei de Arte Frumoase) o delegație de studenți și studente, cari mi-au raportat un fapt ce m'a descumpănit sufletește: agenții de poliție *conduc la secție* pe orice student surprins că desenează vre-unul din vechile monumente arhitecturale ale Iașului. Mulți din ei au fost chiar bruscați și molestați, ca niște borfași vulgari.

Istoria aceasta mi s'a părut așa de extraordinară încît *mi-a fost rușine* să-i dau crezare. Am controlat, totuși, plingerile studenților mei și am aflat pricina acestei hilariante vigilențe polițienești: *spionajul e interzis...*

Să rîdem ori să plîngem? N. N. T.

Paris-București la 1877.

În altă parte a revistei (vezi articolul *Celălalt războiu*) relatăm impresiile de călătorie ale unui ziarist francez care a vizitat România (și Bulgaria) la epoca războiului de Independență. În acele timpuri, nu exista încă rapidul Simplon și nici macar Expresul-Orient. Totuși călătorul a luat loc la Paris într'un *sleeping*, „*vraie prison flottante*”, cum îi zice autorul, compus din compartimente cu cîte patru locuri, transformabile, noaptea, în patru paturi; acest vagon l-a dus pînă la Viena. Iată un pasaj interesant care arată prejudecățile unor oameni redeprinși cu asemenea drăcii „moderne”:

„*On remonte dans le sleeping car, où on a déjà installé nos couchettes et où nous nous empilerons jusqu'à Vienne. Dans notre compartiment il y a quatre lits superposés, deux à droite, deux à gauche. Je veux faire l'ascension d'un lit du haut. Le colonel Brackenberg me fait observer que je suis plus corpulent que lui et qu'il ne dormirait pas s'il savait ce lit de Damoclès sur sa tête. Je pourrais l'écraser! M. Farcy, fluet à rendre des points à Sarah Bernhardt, abandonne de son côté le rez-de-chaussée à notre confrère de Lamothe.*”

Indepărtate timpuri acele în care călătorii se cîntăreau încă din ochi înainte de a se orîndui în vagoanele cu paturi! O practică de optzeci de-